

Délvidéki magyar golgota

Az 1944/45-ös áldozatokra emlékeznek Magyarországon – Tanácskozás az Akadémián, főhajtás a Parlamentben, ferences vértanúk boldoggá avatási pere Pasaréten

Kövér László, az Országgyűlés elnöke beszédet mond a II. világháborús vérengzés áldozatainak emlékéért megrendezett országos megemlékezés nyitórendezvényén

Soha nem tartottak még Magyarországon olyan sokoldalú megemlékezést az 1944/45-ös délvidéki magyarellenes megtorlásokról, mint ezen a hétvégén, a tragikus események 67. évfordulóján. A megemlékezések tudományos konferenciával kezdődtek meg pénteken a Magyar Tudományos Akadémián. Az *1944/45-ös délvidéki magyar tragédia a magyar-szerb történelmi kapcsolatok tükrében* című tanácskozást Pálinkás József, az MTA elnöke nyitotta meg.

Anyaországi és vajdasági résztvevőkkel az Országgyűlés felsőházi termében főhajtással emlékeztek az áldozatokra. A rendezvényt késő délután Kövér László házelnök nyitotta meg.

Szombaton a várpalotai Trianon Múzeumban emlékező műsort rendeznek, és

történeti kiállítás nyílik, vasárnap „Akikért a harang nem szól” mottóval szentmisét tartanak a Szent István-bazilikában. A tízedik alkalommal tartandó rendezvényre több száz délvidéki zarándokot várnak.

A vasárnapi zárónapon dokumentumfilm-vetítés lesz, és a pasaréti templomban megkezdik a délvidéki ferences vértanúk és társaik boldoggá avatási perét. A rendezvényt Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek vezeti.

A magyar állam és politikai közönség ilyen egyértelműen még nem állt oda az ártatlanul meghurcolt, megkínzott, kivégzett délvidéki magyarok és a túlélők mellé. A rendezvény a kölcsönös megbékélést kívánja szolgálni.

A pénteki megemlékezésekről bővebben lapunk 4. oldalán olvashatnak. ■ fi

Délvidéki magyar golgota

„A nagy fájdalmakat nem lehet számba venni” – Az 1944–45-ös áldozatokra emlékeznek Magyarországon – Tanácskozás az Akadémián, főhajtás a Parlamentben

Budapesti tudósítónktól

Soha nem tartottak még Magyarországon olyan sokoldalú megemlékezést az 1944–45-ös délvidéki magyarelles megtorlásokról, mint ezen a hétvégén, a tragikus események 67. évfordulóján. A megemlékezések tudományos konferenciával kezdődtek meg tegnap a Magyar Tudományos Akadémián, majd késő délután anyarszági és vajdasági résztvevőkkel az Országgyűlés felsőházi termében főhajtással emlékeztek az áldozatokra.

Délvidéki magyar golgota 1944–45 volt a mottója a megemlékezésnek, amelyet **Kövér László**, az Országgyűlés elnöke nyitott meg.

– A délvidéki magyarok mártírúrára emlékezve nehéz politikusként szólni, mert a politikától, a magyar és szerb politikusoktól már régen nem szavakat, hanem tetteket várnak azok, akik évtizedek óta hiába kérik, hogy legyilkolt családtagjaik, rokonaik, nemzetsársaik végzettségüket kapjanak – mondta Kövér László, hozzátéve: Délvidék magyarsága azt várja, hogy az 1944–45-ös, magyarok elleni genocídium bűne ne teljesebben. „A bűn nem akkor teljesebben, amikor elkövetik, hanem akkor, amikor megtanítanak (illetve kényszerből vagy gyalogságból megtanulunk) együtt élni vele” – tette hozzá a házelnök, aki felkérte a jelen lévő **Dejan Šahović** szerbiai nagykövetet és **Branimir Mitrović**-ot, a vajdasági képviselőház alelnökét: tolmácsolják a felelős szerb politikai osztálynak, hogy nincs teljes értékű szerb–magyar jövő az ártatlanul lemészárolt magyaroknak nyújtott végzettség nélkül. Javasolta: jövőre közösen helyezték el egy délvidéki áldozati emlékmű alapkövét, amely kifejezné, hogy a szerbek és magyarok az egymás sérelmére elkövetett bűnökkel nem élnek együtt. Szavait a szerb tisztviselők megtapsolták, Branimir Mitrović pedig megköszönte a házelnök „szép szavait, amelyek hozzásegítettek, hogy folytassuk a súlyos történelmi igazságtalanságok jóvátételét”.

Az egybegyűlteket köszöntötte **Pásztor István**, a Vajdasági Magyar Szövetség elnöke és **Schmittné Makray Katalin** is. A köztársasági elnök neje és **Gerber Gáborné**, a Magyar Asszonyok Érdekszövetségének elnöke Arany Búzaszem díjat adott át **Cseresyiné Kiss Magdolnának** és **Teleki Júliának**, majd Kövér László

Pálkás József: A délvidéki tragédia az esztét veszített század bosszúmatematikája

Mihályovits Klára

emlékérmet adományozott **Zagyva Mérey Emmának**, aki túlélte a tragédiát, **Csorba Béla** írónak és **Weiss Rudolfnak**, a Német Népi Szövetség elnökének. A díjazottak felszólalásaikban kutatásaikról, megélt történeteikről számoltak be, s azon meggyőződésüket is megfogalmazták, hogy amíg nem tárja fel a délvidéki atrocitásokat, Szerbia nem válhat az Európai Unió teljes jogú tagjává.

A megemlékezésen a jutalmazottakon kívül felszólalt **Papp Ferenc** is, aki két évtizede küzd, hogy az újdélvidéki magyar áldozatokra keressz emlékeztessen.

Az Akadémián tartott tudományos konferencia Az 1944–45-ös délvidéki tragédia a magyar–szerb történelmi kapcsolatok tükrében címet viselte. A rendezvényt, amelyen a magyar tudományos élet jeles képviselői, a téma számos vajdasági kutatója, valamint jelentős számú fiatal tudós vett részt, **Pálkás József**, az MTA elnöke nyitotta meg.

– Az igazság nem viszonylagos. Ami viszonylagos, az a véleményünk az igazságról. Az igazság gyakran tragikus, fájdalmas, és nehéz szembenézni vele. Az igazság azonban erős; annyira erős, hogy elgyengül mellette az értelmezés, a magyarázat. Egyedül a tények állnak meg előtte – kezdte előadását Pálkás József. Az MTA elnöke felhívta a figyelmet: ahol a történelem életet olt, ott megszűnik az igazság. „A délvidéki tragédia a rend nélküli világ igazságtalansága, az esztét veszített század bosszúmatematikája” – mondta az akadémikus, aki arra is felhívta a figyelmet: a valódi kérdés az, hogy az iszonyatról hogyan lehet beszélni. „Ma is ezerszeres a fájdalom és több tízezerszeres a szenvedés, amiről szólni kell” – emlékeztetett a feladatra Pálkás József. Felidézte 1942 januárját, a hideg napokat, hangsúlyozva: a feloldódás nélküli fájdalom saját magát képes csak megsokszorozni és szétszórni. „A megfagyott emlékezet bosszúban éledt újra. Többségünkben magyarok szenvedtek el. Tömegek. Ártatlanok. Civilek. Gyerekek, nők, férfiak elképzelhetetlen mértékben, elképzelhetetlen számban. Mert nincs szám, soha nincs pontos szám. A nagy fájdalmakat nem lehet számba venni” – emelte ki az MTA elnöke.

A konferencia plenáris ülésén **Hajdú Zoltán** történész Impériumváltások és etnopolitika a Kárpát-medencében 1938–1945 címmel tartott előadást, amelynek során arról is szólt: előbb-utóbb számba kell venni a Vörös Hadsereg bevonulását követő atrocitásokat is, amelyek áldozatainak száma a délvidéki veszteségek többszörösét teszik ki.

Botlik József, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanára előadásában számba vette, hogy a magyarelles atrocitások a Kárpát-medencében már a 14. században tapasztalhatóak voltak, s azok zömét két nemzet tagjai, a vlachok/oláhok, illetve a rácok/szerbek követték el. Meglátása szerint kutatni kellene történelmünk ezen szegletét is, de nem elhallgatásokkal, hanem magyar nemzeti szempontú megközelítéssel.

Gulyás László, a Szegei Tudományegyetem tanára előadásában arra hívta fel a figyelmet: a szerb és magyar történetírásnak három kulcsfontosságú vitás pontja van: az egyik, hogy mi történt a Délvidéken 1941–1945 között, és a történeteket hogyan értelmezhetjük. A másik, hogy mi a 20. századi magyar–szerb történelem „gyökérproblémája”, a harmadik pedig az, hogy hogyan és mit kellene megírni a szerb–magyar közös történelemből: a békés együttélést vagy a véres összeütközések sorozatát?

Juhász György hungarológus előadásának alapötlete, hogy minden népiártást megterveznek, s mindegyik mögött megtalálható az ideológia, illetve az azt kidolgozó személy. Meglátása szerint 1944 őszén a Délvidéken *Vasa Čubriović* ideológiája alapján hajtották végre a partizánok a magyarelles népiártást.

Matuska Márton újságíró előadásában arról beszélt: ugyan már több tényfeltárási kötet foglalkozik az 1944–45-ös történetekkel, de nagyobb városaink (Szabadka, Újvidék, Nagybecskerek stb.) magyarelles atrocitásainak történetével még adós a vajdasági magyarság.

A konferencia második részében a résztvevők több szekcióban a magyar–szerb közös múlt különböző aspektusait dolgozták fel.

■ MIHÁLYOVITS Klára